

Соколёнок

1/2013

КЪАРЧЫЗЪА

РЕСПУБЛИКАНЫ ЯШЛАР УЧУН ЭКИ АЙДА БИР ЧЫГЪАГЪАН ЖУРНАЛЫ

Янги-2013-нчю йыи булан бизин кьутлайлар!

*Асият Маллаева,
Кёстек юрт.*

- Гюл байлам сав-
гьат эте туруп сагъа,
Янгы йылынг булан
кьутлайман, «Къар-
чыгъам»!

* * *

Агъа-ини Абдулла-
евлар — солдан онггъа:
Камил, Гъажимурат,
Ибрагъим:

- Бизин «Къарчыгъа-
бызны» биз кьутлама-
сакъ, ким кьутлай?!..

* * *

Агъа-ини Салимгереев-
лер — алда Арсен, артда
Наби, Албёрюгент юрт.

- Гъурра! «Къарчыгъа»!
Янгы йыл эшикге къагъа
тура — мен чи сюр бёр-
кюмню гийдим, агъайым
артда къалды!

ЯНЫ-2013-НЧЮ

ЙЫЛЫБЫЗ КЪУМУ БОЛСУН!

«КЪАРЧЫГЪАНЫ» АССАЛАМЛАРЫН АЛЫГЪЫЗ!

Бизин алгъышлы ёравларыбызны къабул этигиз! Атларын тутуп айтмаса къда, гъар йыл «Къарчыгъагъа» язылыгъа къол ялгъайгъан, кёмек этеген, оьзлер де язылып, оьзгелеге

де яздиртагъан бизин герти къурдашларыбызгъа гъакъ юрекден разилигибизни билдире туруп – гъакъ юрекден алгъышлайбыз – АЛЛАГЪ РАЗИ БОЛСУН! – дейбиз! Энниден сонг да бизин аралыкълар уьзюлмежегине де, сиз де бизин якъчыбыз кюйде къалажакъгъа биз гъакъ инанабыз!

Яш къарчыгъаларыбызгъа буса – бизге

языгъыз, сурагъыз булан бирче оьзюгюз этген сурагъаны, язгъан ширлар булан хабарларыгъызны, мактап ва юрт яшавугъузну, къурдашлыкъ аралыкъларыгъызны гъакъында языгъыз, бир-бирев булан гъар-бир агъвалат, табит, айлана якъны гъакъында ой-пикир алышдырайыкъ, гъакълашайыкъ, сыр чечейик.

Гъасиликалам, энниден сонг да къурдашлыкъ юрютейик, «КЪАРЧЫГЪА» – сизин журнал, сизин учун чыгъа!

Салам булан сизин Шейит-Ханум ва Патимат «Къарчыгъаны» сизге учма гъазирлейлер.

Къарчыгъа

Яшлар учун чыгъагъан
Аявлу «Къарчыгъабыз»!
Етишмей къалсанг бизге,
Ажайып талчыгъабыз.

Сюебиз паракатлыкъ
Ер-юзюнде болгъанны,
Гюнеш шавласын чачып
Кёкде ачыкъ тургъанны.

Асият МАГЪАММАТОВА,
Къарабудагъгенти 5 номерли
мактабыны 3-нчю класыны
охувчусу.

Билигиз!

- Он эки къонакъ геле,
Бири-биринден башгъа,
Гъар къонакъны бир тюрлю
Савгъаты бар гъар яшгъа!
(Чечеген ёммакълардан)

Къалам – къылычдан итти!

Акъай Акъаевны 80 йыллыгына

«Ат тизден, игит сёзден белгили» деген бырынгылар, ингдеси шодур, къайсы касбуну башына тюшген де, къайсы къуллукъну тюбуне гирген де, Аллагъу Таала гьонерли этип уста-машгъур болгъан да, пагъмулу этип яралгъан да – инсан табиятын къоралап, адам кюйде озюн тутмаса – гъечдир! Уъстевюне – игитлик янгыз ябушларда, чабушларда, давларда, шавларда озюн гёрсетип къоймай, оз къысматыны озден девюрюн аянлай, исбатлай... Бу ой-пикир Акъайны атын тутгъанда тувула!

Озокъда, Акъайны яратывчулугъуну, яшавуну, къысматыны, иш-къуллугъу-

ну, хасият-къылыгыны гъакъында хыйлы-хыйлы лакъыр этме де, айтма да, язма да бола – талайлы тарихи булангъы бизин оьтгюр пагъмулу шаирибиз, игит битимли асыл Адамыбыз эди – шодюр кюйде къалажакъ бизин эсибизде!

Акъай Акъаевны 80 йыллыгы!

Къумукъну къагъруман эрени – Акъай озбарлыгы булан озю язгъан гъар сёзю булан гъар сатырында, гъар шиърусу булан гъар поэмасында, гъар лакъыры булан гъар сёйлевюнде – Акъай оз къараву булан оз англавун – оз дюньясын яратгъан!

Шейит-Ханум.

КъАЗАКЪ – УЗАКЪ ЙЫР

Къазакъ – къагъруман сыйлы,
Озден умутлу улан.
Оз девюрюнден хыйлы
Озгъан гъакъылы булан.

Эрен, болат азувлу,
Эрке оьсген от
чагъы.

Къынгыр
гелген язывлу
Къысматыны
къоччагъы.

Ол – бир денгиз,
дерия,
Чалкъынгъан чакъ
гъалекде.

Йыры, дюнья ирия,
Тувгъан къумукъ
гъайлекде.

Дюньяда, басгъан ялгъан,
Тапмагъан эки
тюз юк!

Яшавун гъызарлагъан
Яманлыкъ, экиюзлюк.

Оьтгермеген бирин де –
Оьткюр сёзюн сёйлеген.
Пачаны сибиринде
Къанлы бугъав сойреген.

Югю авур агълагъа
Югюнюп чю оьлмеген.
Шавхаллагъа-шагълагъа
Юген башын бермеген.

Озьуне хайыр туюл
Ол дюньяда
танглагъан.
Къазакъ узун йыр
туюл.

Узакъ йыр,
Ер тынглагъан.

Гюн чыкъды!

Гюн чыкъды Гюнчыгъышдан,
Дюнъябыз чыкъды къышдан.
Къачды сувукъ, къачды чарс!
Харс-харс! Харс-харс!
Харс! Харс! Харс!

Къар тайгъан аркъа башгъа
Къозулар чыкъгъан къашгъа.
Къачды сувукъ, къачды чарс!
Харс-харс! Харс-харс!
Харс! Харс! Харс!

Терек башларда бюрлер
Кюлей бугъайлар — кюрлер.
Къачды сувукъ, къачды чарс!
Харс-харс! Харс-харс!
Харс! Харс! Харс!

Эки гъашыкъ бу чакъда
Ёлукъгъан бурунчакъда.
Къачды сувукъ, къачды чарс!
Харс-харс! Харс-харс!
Харс! Харс! Харс!

Арив Гюнеш, бай Гюнеш,
Аривлюгюнг яй, Гюнеш!
Къачды сувукъ, къачды чарс!
Харс-харс! Харс-харс!
Харс!
Харс!
Харс!

Хожатав тура къарап

Къыр авлакълар бу якълар,
Къамушлукълар, кыякълар,

Авзу гъанга анакълар,
Алдында къргъанакълар,

Аркъалагъа чагъанлар
Азыкъ излей чыкъланлар;

Шувшувун согъуп ел де,
Сызгъырып тербей телде.

Бакълар да гюрюллей –
Балдай гечени гюллей;

Оъзен буса, гъамандай,
Гъайран макъамын йырлай.

Ай ойнайгъан талагъа,
Айсул-Агъмат къалагъа,

Гёрюнеген гъарангъа
Гёзел Эшекарангъа,

Ошاپ брильянт ташгъа,
Орналгъан къраташгъа,

Адамлагъа, торгъайгъа,
Аш берген Байтогъайгъа,

Акълкёл, Чубурча якългъа,
Къратёбе авлакългъа;

Гетип барагъан айгъа,
Кълалгългъан Кълпчылгългъа

Хожатав тура къарап,
Ел булан башын тарап.

Эртен чакъ

Гълй баркаман! Бугъар бакъл!
Гълйрангъа гълйбат авлакъл:
Шатайып, эниш багълып,
Шавлалар тура агълып;
Акъл булутну сыйпайлар,
Ачылкъл кёлге сыймайлар;
Тёгюле акъл таллагъа,
Таллагъа – хытанлагъа;
Айлана – ала чечек,
Айтып битмесдей гёлчек!
Сарича-сарипайлар
Сагълыш-сагълыш сарнайлар;
Сарын бардай оъзюнде,
Сарнап агъа оъзен де;
Авлакъл жанлар – чылкъланлар
Ав кълдыра чылкъланлар;
Четде булакъл шырыллай,
Ченгерткилер чырыллай;
Бош турмайгъан торгълй да
Бир зат излей тогълйа.
Уллу талда, авушгълан,
Уя тикген савусгълан,
Учуп бутакъл башлагъа,
Уядагълы яшлагъа,
Тизип алив сарын да,
Тохуп тура барын да.

Узатайыкъ харшланы

Адатдыр ата мюлклер
Авлетлеге къалагъан.
Авлакъ энни бизинки,
Бизбиз сабан салагъан.

Бизден тюгюл бу дюнья
Башлап ишни соражакъ.
Бизден алда да сюрген,
Бизден сонг да оражакъ.

Урлугъуна гөредир
Оргъаны деп айталар.
Оъзексиз урлукъ къоймас
Бизин оъзден аталар.

Биз туварсакъ, сабанны
Туважакълар гъайдасын.
Эрлер салгъан харшланы
Эллер гөрсюн пайдасын!

Къумукъ тюз

Къарт атайлар къазыкъ къакъгъан
Къумукъ тюз,
Къарт абайлар тезек якъгъан
Къумукъ тюз,
Къара къашлар къакъакъ айтгъан
Къумукъ тюз,
Къатар башлар аякъ айтгъан
Къумукъ тюз;
«Бисмиллагъ!» деп, тизден чөгюп,
инг башлап,
Бир Аллагъны атын тутуп,
шыбышлап,
Къумукъ тилде намаз къылгъан
Къумукъ тюз,
Къумукъ эрлер намус къылгъан
Къумукъ тюз,
Кимлер гелип, къочу болма суйсе де,
Кимлер гелип, баркаманынг ийсе де,
Биздей сени асырамас, аямас,
Сагъа, достум, биздей, аркъа таямас;
Бизден артыкъ суймес сени, сагъынмас,
Бизден артыкъ таяв сагъа табулмас.

ЯРАЙГЪАН ЗАТМЫ

Ата юрт. О эсден тайып
ярайгъан затмы?!
Эснегенде эсге алып
къарайгъан затмы?!
Биз дюнъягъа тавуш этген
ер тюгюлмю ол?!
Къайгъы-дертсиз яшлыкъ
обтген

эл тюгюлмю ол?!
Хыялланы инг ярыкълы
тагъымы ондан,
Инг шавлалы, инг тарыкълы
агъымы ондан!
Намус-ягъны, я, биз онда
тангламайбызмы?!
Адилликни, я, биз онда
англамайбызмы?!
Ахыр бир гюн онда къайтып
гелмейбизми биз?!
Ахыр сёзде ону айтып
оьлмейбизми биз?!
Ата юрт. О эсден тайып
ярайгъан затмы?!
Эснегенде эсге алып
къарайгъан затмы?!

1970 - й.

КЪМУКЪЛАНЫ ЙЫР ХАЗНАСЫНДАН ЯНГУР

Хизри Батыргиишев

Акбай Акбаев

Handwritten musical score for the song "Янгу" (The New Year). The score is written on five staves. The first staff is for Piano (P-но) with a melody starting on a treble clef. The second staff is for Voice (Голос) with a melody starting on a treble clef. The third staff is for Piano (P-но) with a melody starting on a bass clef. The fourth staff is for Voice (Голос) with a melody starting on a treble clef. The fifth staff is for Piano (P-но) with a melody starting on a bass clef. The lyrics are written below the voice staves: "бу от я-вун", "бол-ма-гъан яв-яв-яв-яв яв-яв-яв. бу-дай баш-лар", and "Дуэт". The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings like "mf" and "f". There are blue diagonal lines drawn across the bottom half of the score.

ТОЛ-МА-ГЪАН ЯВ-ЯВ-ЯВ - ЯВ- ЯВ-ЯВ. Бав-бах-ча-лар

КЪУС-МА-ГЪАН бал-кЪа-муш-баш КЪУС-МА-ГЪАН ЯВ-

ЯВ-ЯВ-ЯВ- ЯВ ЯВ- ЯВ-ЯВ ЯВ-ЯВ-ЯВ-ЯВ

ЯВ - ЯВ

(Янгур тилейген яшланы назмусу)

Бу ай явун болмагъан –
 Яв, яв, яв, яв, яв, яв, яв.
 Будай башлар толмагъан –
 Яв, яв, яв, яв, яв, яв, яв.
 Бав-бахчалар сувсагъан –
 Балкъамуш баш къусмагъан –
 Яв, яв, яв, яв, яв, яв, яв.
 Яв, яв, яв, яв, яв, яв, яв.

Харбуз-пастан гечиге –
 Яв, яв, яв, яв, яв, яв, яв.
 Хамхартилер бечиген –

Яв, яв, яв, яв, яв, яв, яв.
 Етип геле яйыбыз –
 Явунсун бу айыбыз – яв.
 Яв, яв, яв, яв, яв, яв, яв.

Бу ай явун болмагъан –
 Яв, яв, яв, яв, яв, яв, яв.
 Будай башлар толмагъан –
 Яв, яв, яв, яв, яв, яв, яв.
 Явуп къалма умут бар –
 Гъона геле булутлар – яв
 Яв, яв, яв, яв, яв, яв, яв.
 Яв! Яв! Яв! Яв! Яв! Яв! Яв!

Кахулайны чемпионлары

Кахулайдагъы яшланы спорт школы ишлейгенли 10 йылгъа ювукъ бола. Шу йылланы ичинде бу спорт клубну яшлары кѐп уллу уьстюнлюклеге етишген. Яшланы кѐбюсю «Кикбоксинг» деген ябушув булан машгъул.

Спорт школа ишлеме башлагъан биринчи йылларындан тутуп тренерлер болуп Кадиев Шамиль, Будаев Хайрутдин ишлей. Бу спорт клубну президенти – Вагабов Ислам. Спортсмен яшлагъа харж якъдан, башгъа тюрлю тарыкъ-герекни болдурувда кѐп кѐмек эте.

Гъар тюрлю чемпионатларда ортакъчылыкъ этген, утуп гелген яшланы ругъун гѐтермек учун Солтанов Гъажи де ортакъчылыкъ эте.

Кадиев Шамиль, Будаев Хайрутдин спортсмен яшланы кѐп тюрлю чемпионатлагъа гъазирлеген. Булар уьйретген яшлар уллу уьстюнлюклеге етишген. Яшланы уьстюнлюклери

– тренерлени къайратлы загъматыны натижасы.

Солтанбеков Шамиль Кахулайдагъы № 55 школаны 10 кл охуй. Кикбоксинг булан машгъулу 4 йыл бола. Шу йылланы ичинде Шамиль беш керен Дагъыстанны чемпиону, Россияны чемпиону, СКФО-ну чемпиону бола. Шамиль Россияны спортуну мастерине кандидат. Бу йыл Братиславада оьтгерилген дюнья чемпионатында 16 йыллыкъ Шамиль Турцияны чемпионун утуп Дюньяны чемпиону болду.

Кадиев Исламгерей кикбоксинг ябушув булан машгъул. Исламгерей эки керен СКФО-ну чемпиону, уьч керен Дагъыстанны чемпиону болгъан. Кахулайдагъы № 55 школада 6 кл. бешлеге охуй.

Максудов Салман – СКФО-ну чемпиону, эки керен Дагъыстанны чемпиону деген атгъа ес болгъан. № 55 школаны 6 кл. охуй.

Мамаев Аскер – уьч керен Дагъыстанны чемпиону, СКФО-ну чемпиону болгъан. № 55 школаны 9 кл. охуй.

Мамаев Мама – Европаны чемпиону, Россияны чемпиону, Бютюн дюнъя чемпионатыны 2 призёру. № 55 школада охугъан. Сельхоз академияны студенти.

Алимурзаев Ислам – Россияны чемпиону, Европада Кикбоксингден юрюлеген чемпионатны бронзовый призёру. Россияны спортуну мастери.

Магъамматов Камиль – 2011 йыл кикбоксинг ябушувда Дагъыстанны чемпиону, 2011 йыл Россия чемпионатында биринчи ерге ес болгъан. 2012 йыл Бютюн дюнъяны чемпионатыны кубогун алгъан.

Кахулайны спорт школасыны спортсменлерин, тренерлерин уьс-тюнлюклери булан къутлайбыз, эн-ниден сонг да сизге уллу оьрлюклеге етишме насип болсун!

Патимат Абдуллаева.

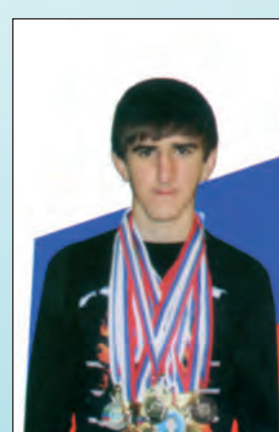
МАМАЕВ АСКЕР
ПРИЗЕР
ВСЕРОССИЙСКОГО
ТУРНИРА 2009 г.,
ПРИЗЕР ПЕРВЕНСТВА
РОССИИ 2012 г.

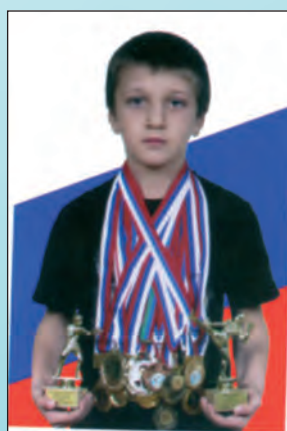
МАМАЕВ МАМА ЧЕМПИОН
РОССИИ 2008 г. - 2011 г.
ПОБЕДИТЕЛЬ ПЕРВЕНСТВА
ЕВРОПЫ И ПРИЗЕР
ПЕРВЕНСТВА МИРА
2012 г.

МАГОМЕДОВ КАМИЛЬ
ПОБЕДИТЕЛЬ
ПЕРВЕНСТВА РОССИИ
ОБЛАДАТЕЛЬ КУБКА
МИРА 2012 г.

АЛИМУРЗАЕВ ИСЛАМ
ПОБЕДИТЕЛЬ
ПЕРВЕНСТВА РОССИИ
ПРИЗЕР ПЕРВЕНСТВА
ЕВРОПЫ 2011 г.

КАДИЕВ ИСЛАМГЕРЕЙ
ДВУХ КРАТНЫЙ
ПОБЕДИТЕЛЬ
ПЕРВЕНСТВА СКФО ПО
КИКБОКСИНГУ
2011-2012 г.

СОЛТАНБЕКОВ ШАМИЛЬ
ПОБЕДИТЕЛЬ ПЕРВЕНСТВА
РОССИИ И ПОБЕДИТЕЛЬ
ПЕРВЕНСТВА МИРА
ПО КИКБОКСИНГУ
2012 г.

МАКСУДОВ САЛМАН
ПОБЕДИТЕЛЬ
ПЕРВЕНСТВА СКФО ПО
КИКБОКСИНГУ
2012 г.

ДИКТАНТ ЯЗМА ГИРИШДИ

Женнет Мусоева,

Ботажорт мактапны
музыкадан дарс берген
муаллими

Диктант язма гиришди,
Ана тилинде яшлар.
Бир йимик арив озлар,
Барысы кьатарбашлар.

«Сорав. Токътав, айыргъыч,
Ойлашып, тюз саларсыз.
Хаталар этмесегиз,
Арив кьыймат аларсыз» -

Деп айта туруп, язып,
Ахырына етдилер.
Язгъан ишге кьайтара,
Яхшы тергев этдилер.

Бирден хатасын гьорюп,
Муаллим яшгъа кьарай.
«Жумланы ахырына
Не салына?» - деп сорай.

Яш шонда жавап берди,
Бакъгъан кюйде алдына.
«Жумланы ахырына
Бир залим беш салына!»

Къыш

Бораны, ели булан
Етип гелди къышыбыз,
Акъ атласдан ювургъан
Ябулгъандай тышыбыз.

Сыргъалай, чана чаба,
Яшлар кьардан сююне.
Геч болгъанда да олар
Кьайтма сюймей уюне.

Эсге геле шо кюйде
Ойнайгъаныкъ озюбюз.
Бу гьезелликге кьарап
Тоюп болмай гьезюбюз.

Тек къыш да, яз да, гюз де
Бизге бир йимик тарыкъ.
Гьарисини гьайраны
Дюньягъа бере ярыкъ.

ЯХЪЯЕВА Аминат,
Таргъу школа, 11 кл.

КЪУРЧАКЪ

Анам бир къурчакъ алгъан.
Къурдашымдай гёремен.
Къыйынымны-тынчымны
Ону булан бёлемен.

Тикленип къала
Эки гёзюме.
Тек жавап бермей
Айтгъан сёзюме.

Айта боламан,
Сёйле, уялма.
Амалларым ёкъ
Сени алмагъа.

КЪЫШ

Асият АГЪМАТОВА
Таргъу, 9-нчу мактап, 8-нчи кл.

Къыш гелди,
Къарлар явду,
Къар япды
Бийик тавну.
Яшлар чана чабалар,
Бир токътамай ява къар.

МАКТАП

Бу гъали сегизинчи йыл
Мени къурдашым мактап,
Къаст этемен охума
Къолумдан тюшмей китап.

Мактапдан къайтсам, анам
Англата бола гъаман,
Муаллимлерингни суй,
Олар экинчи ананг.

Жан сыйдан тоймас

Айнутдин Мамаевни 70 йыллыгына

Магьаммат Атабаев

Айнутдин

Къурдашымны эсделигине
(Къысгъартылып бериле)

Сен гетдинг... Айланада
Яшав къайнай, къавгъалай,
Къалмагъалдан къайры зат
Дюнъяда къалмагъандай.

Тюзлюкню излеп жанынг,
«Тенгликге» улан болдунг,
Къара гюнлер гелгенде,
Сен халкъынг булан болдунг.

Къыраман авлакъларда
Тёлелер къазып къалдынг,
Халкъ гёрген къыйынланы
Барын да язып алдынг.

Авур гюнлер гелгенде,
Авурунгну алмадыкъ,
Сен геч бизден, Айнутдин,
Якълап сени болмадыкъ...

КЪОПДУРУВЧУЛАР

(х а б а р)

Малик Жамашны хоншусу. Дарсларын да этип, ол Жамашлагъа тут ашама барды. Къангъынча тут да ашадылар. Сонг эки де къурдаш терек тюпдеги тахтамекде олтуруп, хабарлама башлады.

- Мени атам, - дей Жамаш, - гечеден эртенге балыкъны гелтирип уйню толтуруп къоя. Эртен авул-хоншугъа абзар толуп къала. Тек оланы кёплери балыкъны алмай гете. Неге олай экен?

- Неге тюгюл, атанг балыкъны борчгъа сатмай. Сени атанг бек къызгъанч адам дей мамам. Сонг да сен айтгъан ялгъан тюгюл чю — герти, - деп Малик, къурдашына соравлу къарай.

- Яхшы, гъали ялгъан ойлашайым. Гъы, гетген гече мен учуп гюнге къонгъан эдим. Бир еримни де биширмеди.

- Биширежек эди - гюндюз баргъан бусанг. Гече гюн болмай чы.

- Бола, - деп енгилмеди Жамаш.

- Болмай, - деди Малик.

- Сен нечик билесен?

- Гюн барда биз школагъа барабыз. Къарангы болгъанда къайтабыз.

- Гюн къайда гете буса?

- Оъле.

- Эртен ярыкъ бола чы.

- Тириле.

- Уллу ялгъанчысан сен, Малик!

Жамаш токътап ойлашды. Ол Маликни утма суюе эди. Гъали не ялгъан айттайым деп ойлаша, ахырда булай деди:

- Бизин тарашыбыз бар. тюлкюню тюгюн юлкъа. Къоянны савлай тута. Бир гезик оъзен ягъа булан бараман. Тараш, бакъаны йимик, сувгъа чомулду ва къарайман, ва къарайман, ёкъ, ёкъ, ёкъ. Бир замандан, къалын бузну тешип, авзунда бир залим сазан да булан чыкъды. Мама сазанны къувургъанда уйдегилер бары да тойду.

- Болма ярай, - деди Малик. Мен де айттар эдим сагъа гёрген затны. Тынгла:

- Яйда анам кёп банкаланы мурапагъа толтургъан эди. Тек не ерге яшырса да, къомурсгъалар битдирип къоя эди.

Бир гюн анабыз, мурапа банкаланы темир кѡапгѡачлар булан бегетип, оьрге салды.

Арадан бир нече гюн оьтдю. Школадан кѡайтып, уйге гирдим. Там булан оьрленип барагѡан кѡомурсгѡа сиривге гѡюм тийди. Не этер экен деп кѡарайман. Уллу кѡомурсгѡа, ѡргѡалай туруп, банканы хырына минди. Арт аякѡларын кѡапгѡачны арасындан сугѡуп, банканы хырына басды. Башы булан кѡапгѡачны гѡтерип: «Гиригиз!» - деп кѡычыра. Бары да кѡомурсгѡалар, сынавлу пегливанчылардай атылып, банкагѡа гире, - деп, Малик Жамашгѡа гѡз тѡбюнден кѡарады.

- Я, сен не дейсен? - деп сорады Жамаш. Кѡомурсгѡа башы булан банканы кѡапгѡачын гѡтерип боламы?

- Сени тарашынг бузну тешип сазан тутгѡан сонг, мени кѡомурсгѡама кѡапгѡачны гѡтерме неге ярамай? - дегенде, Жамаш бир сѡз де айтмай, алдына кѡарады.

Буланы хабарына тынглап турагѡан Кѡалсын, авзун бюреп-бюреп:

- Сиз чи уллу кѡрюклерсиз. Уялмаймысыз шолай ялгѡанланы айтма? - деди.

- Неге уялайыкѡ? Биз биревню де алдатмайбыз чы, - деди Жамаш. - Ёммакѡ айтагѡандай бир-биревню утаргѡа ойнайбыз.

- Ёммакѡ?! - деди Кѡалсын, гѡнгю кюлеп.

- Не эте, тынч деп эсинге гелеми?

- Озокѡда, дюр.

- Айт, кѡарайым.

- Буссагѡат, буссагѡат. Ойлашайым.

Малик де, Жамаш да сююнѡп тынглады.

- Гѡали, - деди Кѡалсын, батман чакѡы башын хашый туруп. - Тѡнегюн... Тѡнгюлюк... Тѡгюл... Жапар...

- Не тѡнгюлюк?! Жапарны кѡой! Ол хабар айт десенг, гѡнгюнден жар-р деп шиѡрулар охуй. Болмайсан! - дегенде Кѡалсын:

- Мен сизин йимик хабарчы тѡгюлмен. Тек тѡнегюн мен ялгѡан айтгѡанда кѡурсагѡым тойду.

- Нечик? - деди Малик кѡашларын тѡюп.

- Тѡнегюн атам да, анам да тойгѡа гетгенде, мен терезебашдагѡы хумадагѡы кѡаймакѡны ашадым. Кѡалгѡан юкѡларын мишигибизни башына, авзуна сюртдюм. Анам да, атам да узакѡ кѡалмай кѡайтды. Хоншуланы кѡызы кѡаймакѡ тилей гелгенде, мама барып хумагѡа кѡарады.

- Ким ашагѡан кѡаймакѡны? - деп кѡарсалады. Мен билмейген болуп инбашларымны кѡысдым. Сонг анам печни алдында юхлайгѡан мишикни гѡрюп, тѡюп хундузун чыгѡарды.

- Сен саялы бир гюнагѡсыз мишикке таякѡлар тийген. Огѡар да сююнесен! - деди Жамаш.

- Мишик сѡйлеп болмай...

Шу вакѡтиде Малик де, Жамаш да туруп, Кѡалсынны уѡстѡне юрюдю.

- Биз масхарагѡа ялгѡан айтабыз. Сен буса мамангны алдатгѡансан. Гет мундан! Бизин булан кѡурдаш болма!

Кѡалсын артын ерли-артын ерли юрюп, сонг тебинип кѡачып йиберди.

Аламаты аламында

Манатова Амина

Яш къаламлар

Къарабудагъгентни бешинчи номерли школасыны яшлары «Къарчыгъада» учителлери булан бирге къонакълыкъда болду. Яшлар «Къарчыгъаны» редактору, шаир Шейит-Ханум Алишева булан хабарлады. Шейит-Ханым Алишева яшлагъа «Къарчыгъа» журналны гъакъында

айтды. Яшлар Шейит-Ханум Алишеваны ва башгъа къумукъ шаирлени шиъруларын охудулар ва оьзлер язгъан шиъруларын охудулар.

«Къарчыгъаны» бу номеринде Къарабудагъгентли яшланы шиъруларын беребиз.

Пашманлыкъ къуршап мени,
Анам гёнгюм алагъан.
Мени аявлу анам
Гюнеш шавла чачагъан.

Аявлу баламсан деп
Анам гёнгюмню ала.
Атамны бир къараву
Мени ериме сала.

Къарамагъа къоркъаман
Атамны гёзлерине
Къулакъ асып тынглайман
Айтагъан сёзлерине

БАХРИЕВ Билал, 3 кл.

Мактап

Мактапда охуйгъан яшлар
Терен билим алайыкъ.
Уллу булан гиччиге
Биз гьюрметли болайыкъ.

Тарыкъбыз барыбыз да
Яманлыкъдан сакъланма.
Пайдалы яшлар болуп
Ватаныбыз якълама!

*САЛИМОВ Гъажимурат, шк № 5,
Къарабудагъгент юрт.*

Школаны башлайман

Мени анам онгарды,
Улланам ёлгъа салды.
Гъали муаллимиме
Билим бермеге къалды.

Охуп доктор болурман
Сав этмеге анамны.
Гелген гюнюмден башлап,
Къолгъа алдым къаламны.

*АМИНТАЗАЕВА Румия,
3 кл, шк. № 5.*

Улланама

Аявлу улланамны
Нече де бек сюемен.
Кюйсюз болуп гёрюнсе,
Юрегимден гюемен.

Перезеханум оъзю.
Балдан да татли сёзю.
Бир гюн гёрмесем ону
Бек сагъынаман, тюзю.

Кюреге бавда яшайман,
Улланамдан арекде.
Бек сагъынып къаламан,
Сюемен гъакъ юрекден.

Неге де татли тие
Улланамны ашлары
Бавруна басып сакълай
Яшларыны яшларын.

Асил къылыкълы къатын,
Мени анамны анасы.
Шу сёзлени язаман
Баш балангны баласы.

*Маданият АСЕЛДЕРОВА,
7 кл., шк № 5.*

Ажайым

Ажай экмек бишире
Кёрюк алда олтуруп.
Тарлана туруп сёйлей,
Гёзюн яшдан толтуруп:

«Гелигиз, аш берейим,
Мени аявлу яшларым
Ашап-ашап оъссюн деп
Биширемен ашларым».

Ашама татли бола
Ажайымны ашлары.
Биз ажайны сюебиз,
Яшларыны яшлары.

*МУСТАФАЕВА
Илмурият,
Къарабудагъгент,
7 клас, шк. № 5.*

АТА ЮРТУМ

Къарабудагъгент юртум,
Шагъаргъа айлангъансан.
Гъар яшны юрегине
Сюювден байлангъансан.

Гёзеллигинг гюнден-гюн
Гёзлеге тие сени.
Къарабудагъгент юртум,
Асхар тавумсан мени.

Юрек шюкюрлюк эте.
Тенгириме гюнден-гюн.
Женнет бав деде ярай
Ата юртума бугюн.

*Казакмурзаева Якут,
7 "а" кл*

АХТАР.ИЗЛЕ.ТАП!

Аювакбай къалагъа къонакълай гележегин язгъан кагъызын ябалакъ етишдирген.

Агъачлыкъдан Къалагъа барагъан ёлну тапма Аювакбайгъа сен кёмек эт!

“Ойланы жыйымы” деген рус журналдан алынган.

Кимни сураты экен?

“Ойланы жыйымы” деген рус журналдан алынган.

Бузав, кьозу ва бёрюлер

(ёммакъ)

Арсланбек дейген гишини бир бузаву да, бир кьозусу да болгъан. Бир гюн олар отлавда отлай болгъан. Отлай туруп олар хыйлы ерге юрюген. Ёлда олар тавшан тери де табып, ону да кьолтугъуна къысдырып юрюй болгъанлар. Юрюй туруп ахшам болгъанын билмей къала. Сонг олар тютюн чыгъагъан ерни гёрюп шонда багъып баралар. Шо ерде бир къазма бола. Олар барысы да шонда гире. Къараса ички ичеген тогъуз бёрю бар. Салам да берип тавшан терисин де эшик артгъа сюеп бузав да, кьозу да гирип буланы ягъын да олтура. Бёрюлер кьонакъларын писиремей оьзлени кьомузчусуна айта:

- Бузавгъа чал, бузавгъа чал, - деп.
- Хинти-минти, хинти-минти.
Кьозу таман кьушлукъгъа.
- Хинти-минти, хинти-минти.
Бузав таман кьушлукъгъа деп, - чалып йырлай кьомузчу бёрю де.
Олар оьзлени ашама сюегенин биллип бузав айта бёрюлеге:
- Беригиз гъали мен де чалайым, - деп.

Бёрюлер «бузавну билегени болмаса да бизге бир кюлеме затдыр ашагъынча», - деп кьомузну узаталар.

Бузав согъа:

- Хинти-минти, хинти-минти.

Тогъуз тери тонлугъум.

- Хинти-минти, хинти-минти.

Эшик артда ягъалакъ, - деп де йырлай.

Бёрюлер эшик артгъа къарайлар тавшан тери бар. «Не гючлю жанлардыр булар бизин тогъузубузну да оьлтюрюп терилерибизден тон этме тура. Гелигиз, къачайыкъ» дей бирибирине шыбышлап. Туруп тогъуз да бёрю къачып гете. Сонг бузав айта кьозугъа:

- Булар чы къачды, тек мени эсеме геле дагъы да кёп болуп гелир деп.

Шо заман бизин гыллабыз озмас. Гел мундан таяйыкъ, - дей.

Олар къазмадан чыгъып бир терекге минип токътай. Бир замандан бёрюлер он э к и болуп геле. Къазмада буланы тапмай бёрюлер гелип шо терекни тюрюнде айланышалар. Бирден къозуну сийдиги гелип йибере.

- Сийдигим геле, не этейим, - деп сорай бу бузавгъа.

- Ерге тюрюсент сени бёрюлер ашап къояр, бир бутакъны тутуп сама сий, - дей, бузав.

Къозу сийме онгарыламан деп бутакъны заты булан ерге тюрюп гете. Бёрюлер эс тапгъынча бузав эс таба да къозугъа кычыра:

- Семизин тут, семизин тут, - деп. Бёрюлер:

- Булар не игит жанлардыр, къоюп сама таяйыкъ, - деп, къачып гетелер.

Бузав терекден де тюрюп, къозу булан бирге тавшанны терисин де алып, Арсланбекни абзарына къайтып геле. Онгмай-оьсмей бёрюлер къала. Онгуп-оьсюп, гененип къозу да, бузав да къала.

Сен обзюнгню ихтиярларынгни билемисен?

СТАТЬЯ 7

Бары да адамлар тенг ихтиярлы. Закон бары да халкъгъа бир йимик.

СТАТЬЯ 8

Конституцияда гёрсетилген законгъа гёре, суд гъар адамны ихтиярларын, эркинлигин якълама герек.

СТАТЬЯ 9

Гюнагъсыз бир адамны да тутмагъа ва жазаламагъа ярамай.

СТАТЬЯ 10

Суд гюнагъсыз такъсырланагъан адамны ихтиярларын якълама герек.

Тиччилав айтгъан

БУРЧАКЪ ЖЫЯМАН...

Анасы яшына: - Бурчакъ ява тура, барып, къырдагъы аякъ гийимлерингни жый! — деген. Яшы, сукара да алып, чыгъып бара.

- Сукараны къайда алып барасан? — деп, сорай анасы.

- Бурчакъ жыйма алып бараман, — деп жаваплана яшы.

ЧЫКЪЛАР ДА ЧЕПЛЕРМЕН...

Атасы орамда ойнайгъан къызына:

- Чыкълар тюше тура, чалт къайт уйге! — деп, къычыра.

- Тюшсе, чыкълар да чёплеп, гелермен, ата, — дей къызы атасына.

КЪУТУРГЪАН ЧАЙ...

Азинат печге салынгъан чайникъ къайнама башлагъаннгёре. Къычыра туруп, анасын излей. Чабып гелген анасына:

- Мама, къара, къара, чай къутуруп бара! — дей, йыламсырай туруп...

ТАВУКЪ ЧЕЧЕК АЧГЪАН...

Гиччиев Алини атасы зоопаркгъа элте. Ари де, бери де айланагъан то-тукъушну гёрген Али, атасына:

- Вая! Вая! Аби, къара да — тавукъ чечек ачгъан! — деген, ажайып болуп.

Чечеген ёммакълар

Сувда юзе, ерде оьле.
Явсун, явсун, тек акъ явсун.
Уьч гёзлю ярыкъ яна.
Минсе сыргъалай, тийсе
сувукъ бола.
Чапсын, тек чалт чапсын,
чапмаса – бёрю ашай.
Оьссюн, тек гюн тийсин.

Агъмат ВИСАИДОВ,
Ботаяурт.

**Бир чарада эки экмек,
Бири сына, бири сынмай.**

**Зарипат АРСЛАНБЕКОВА,
Янгыгент.**

**Атасы Бюкрю хожа,
Анасы дели-дувана
Уланы яйма хадира,
Қъызы шагъны шекери.**

**Р. Тонаева,
Бабаюрт.**

**Оъзюне беш йыл
Битгенде Марат
Орнатгъан эди
Бир йыллыкъ нарат.**

Он беш йыл битген
Гъали Маратгъа.
Нече йыл бола
Энни наратгъа?

СОКОЛЕНОК

№ 1 / 2013

Иллюстрированный детский журнал.
Издается один раз в два месяца.

Учредитель:
Правительство Республики Дагестан

Журнал зарегистрирован Федеральной службой по надзору в сфере связи и массовых коммуникаций.

Регистр. номер ПИ № ТУ5 - 0020 от 21 мая 2009 г.

Издается с января 1980 г.

Главный редактор
М. Ахмедов

Редколлегия:
Ш. Алишева (ред. выпуска)
П. Абдуллаева
А. Абдуллатипов
С. Алиев
Т. Зургалова (отв. секретарь)

Худ. редактор З. Даганов
Тех. редактор Т. Лузина
Художник номера А. Шарыпов
Художник обложки А. Качаев

Сдано в набор 21.11.2012 г.
Подписано в печать 26.02.2013 г.
Уч. изд. л. 4, 91. Ус. печ. л. 2,79
Формат 60х84 1/8
Тираж 1020 экз.
Заказ № 45

ГУП Республиканская газетно - журнальная
типография
г. Махачкала, пр. Петра I, 61

Государственное бюджетное учреждение
Республики Дагестан «Редакция
республиканских журналов
«Литературный Дагестан» и «Соколенок»
360725, г. Махачкала, ул. Горького, 6

Кумыкский язык
Индексы: на год - 63339, на полугодие - 73904.

Эл намусун биригип кют.
Эл намусун кютгенлеге ат чыгъар.
Халкъ уьфюрсе, ел болур.
Оьз оьзенингни сен абурламасанг,
ким абурлар?
Уллу айтгъанны этмеген,
мурадына етмеген.
Адам ёлдашлары булан танылар.
Адамны гьюрмети алтындан яхшы.
Адамлыкъ недир? – англамакъ,
аз сёйлеп кёп тынгламакъ.
Ёлдашынг ким экенни айтсанг,
сен ким экенни айтарман.
Алим болмакъдан, адам болмакъ
къыйын.
Асил адам этген яхшылыгъын
бетлемес.
Дюнъяны малындан намус сыйлы.
Маънасыз кюлеме.
Уллу гъа гьюрмет эт, гиччини аявла.